

Latweefchu Awises.

Nr. 29.

Zettortdeenâ 21. Juhli.

1860.

Awifchu = finnas.

Leepaja. Keiseriska Augstiba Krohnamantineeks nopirgis grahmatu bohtê Stendera Latweefchu wahrdu-grahmatu, gribbedams ar scho wallodu eepashtees. Tê nu juhs mihti Latweefchi warreet redseht, kâ muhsu walloda tohp gohdâ un zeenâ turreta. Kaut jel arri Latweefchi paschi sawu wallodu tâ gohdatu kâ peenahlahs un ne kaunetohs — kâ daschs pufskohka lehzejs, kas drufzin Wahzifki plahpacht eemahzijeos — to runnaht.

—ld.

Sweedru Kehninsch 25tâ Juhli ees us Norwegeru semmi un lifseos Drontheimes pilfatâ Krohnetees par Norwegeru Kehninu.

Enlante. Leelais milsu kuggis Great Easterns sawu pirmo leelu zekku us Ameriku laimigi nobrauzis. Aftkrehjis Faun-Jorkê iddeenâs 333 juhreas juhdeses ftkreedams, tas irr 83 juhdeses par deenu. Taggad Enlenderi nodohmajufchi telegrawes drahti lltt appakfch juhru no Enlantes us Islanti, Greenlanti un no turrenes us Ameriku, zerredami, ka tad isdohsees.

Italia. Sprantschu un ir Kreewu weetneeki Sardinjeru waldischanai gan stipru padohmu dewufchi, lai ar Neapeles Kehninu, — kas tamdeht weetneekus us Turini fuhlijis, fadraudsejahs un Garibaldim leeds prett Neapeli darbotees, tomehr Sardinjeris ne klausa, teikdams, ka Italia to ne gribboht un ne warroht sawai walstei prettim darriht. Gan Italeescheem stipri aisleedsiht Garibaldim paligâ eet un waktejoht zil finnadams; tomehr Genuas un zittâs ohstâs fakrahjahs daschs tuhlftohts Italeefchu un fleypen ar kaxra-leetahm, eerohtscheem un leekeem-gabaleem allasch finn ar kuggeem aiseet us Siziliu;

jo Gulenderu un Amerikaneru kuggi palihds Garibaldim. Schi spehks augtin aug Siziliâ; winsch taifahs Messinas stipru pilfatu Siziliâ panemt, jebfchu lohti stiprâs weetâs tur stahw kahdi 26 tuhft. Neapeles saldati. Tad gribb eet us Neapeles walsti, kur winnu gaida wiffi tee, kas wiffu Italiu gribb saweenohht par weenu weenigu walsti appakfch Sardinjeru Kehnina. Neapeles Kehninsch nu gan sawus walsts likkumus gluschi pahrtaisijis un tahdu waldischanu ezehlis, ka wiffi warretu ar meeru un preezigi buht; tomehr wiffi stahw kluffu un ne buht ne rahda, ka par to preezajahs un pateiz, itt kâ pateesi par to teem gan buhtu japateiz un japreezajahs, jo zerre us Garibaldi! Tahdi jaw irr schee grehzigee pafaules behni. Kas teem rohlâ, tas naw labs deesgan; kas naw — to kahro! — Zrr kas falka, ka Neapeles waldischana ne warreschoht ilgi turretees un buhschoht leels pohsts schi walsti. — Arri raksta, ka pa Rohmu labbi ne eimoht. Generalim Lamorisjehram effoht krukts ar teem Bahwesta saldateem, kas no semmu semmehm Bahwestam paligâ nahluschi un ne effoht sawalidjiami, wiffuwairak tas pulks, kas no Zhru semmes nahzis un wehl nahk. Ar teem fweefchu wallodu saldateem ne warroht farunnatees kâ waijaga. Arri Zhru saldati jaw zehluschi dumpi, kahdus wirneekus aptahwufchi, un tiklai ar warru tohs warrejufchi sawalidht un apmeerinaht. Awises raksta, ka nu ir Bahwests taifotees sawus wezzus walsts likkumus atstahht un pahrtaisiht, jebfchu lihds schim no tam ne buht ne gribbejis ne dîrdeht, kad Sprantschi, Gulenderi un zitti tam deesgan par to bij runnajufchi. Arri falka, ka Napoleons sawam kaxra-spehklam effoht pawehlejis no Rohmas ideet. Deews finn, kâ tad tur ees.

Salzbrunnē, Schlesjeru semmē, 21. Juhni (3. Juhli) 1860.

Mihki Uwiſchu laffitaji!

Ar Deewa paligu tē nu jaw esmu 8 deenas, dserdams iſcribtōs kaħdas 2 glabies no weffelibas uhdēna, fajaukta ar ſiltahm ſubkalahm un atkal wakarā pulkīten jeſchōs dserdams 2 glabies ſiltas goħwju ſubkalas un tad wehl 1 glabli febrna-peena, un ſtarp iſkattu glabli, to iſtfeħriš, joſtaiga kaħda peerehdela jeh puſs ſtunda, un tē ire kaħds tublſtohts augſtu un ſemmu lauſchu, kaš tāpat darra no ſemmu ſemmehm atnahluſchi pee ſchi Deewa doħta weffelibas awota. Bet par ſcho tohti jauſu weutu pee leeleeem Mihſen (Miſſu) kalneem, jums ſkaidrafi ſtab-

dami, ſpreħſtedami un maħtiqi riħbedami, un kaħdas 10 leelas fareetes lauſchu pillas, kaš pee teem uggunš-ratteem pee-ahketas, par azumirli bij ſlabt pee ſtažiones. Par 5 minurehm ar wiſſeem iſchumodaneem un zeħla leetahm bij ja-eefehſtābs un nu 6½ juddſi noſtreħjam libdſ leetas Ĥensbergas pilſata wahrteem (1¼ ſtundas laiķā), fur ceħrauzam tohti leelā, garrā un par leelu baģgati un ſmułli taiſtā un iſgrehuotā ehķā, fo ſauz par Bahno pu, un fur jaw bij lauſchu pulš kā ſkudras, arri beš ſinaas dauds wiſſadu iſchumodanu, ſlaſtiſchu un waſku, kaš reiſneeeem libdſ, kaš ar Ĥerrahm toħp wadditas un ſakrautas iħpaſchōs leelōs rattōs, kaš ſchiħs leetas noſweħrtas un awiħmetas tappuſčas. Ne bij ne puſs ſtundas laiķa; un ſchi iħſā laiķā bij ja-iſonemm ſawas leetas no ratteem un lauſchu drubſmā, fur ſkreen žits par žittu ar leelu ſteigſchānu, jaſpeeſchābs un ja-meſte, fur ſawas leetas nolikſi un nodohſi atkal ſweħrt un awiħmeht. Nu jaſkreen un jamelle fur dabbuſi pirkt bilketi (zeħla ſiħmi) libdſ Berlīnei, 86½ juddſes. Pee-ģabjiš pee ta funģa kaš taħs bilketes iſdoħd, tad tur kaħds lauſchu pulš, ka tad riħri jafauģaš, piħms warri peetaħt ſlabt, ſawu nandu eedohť un bilketi dabbuht. Tad jaſkreen un jamelle, fur ehdamas iſtabas, un tē ar leelu ſteigſchānoħs kaut fo ee-ebdiš un padſchrees un ſawu nandu aiħmaħkaſiš, atkal prohjam ſteigſchus, jo leela maſchine jaw obtru reiſi maħtiqi ſwiłpojuſe, tā ka eet žaur wiſſeem tauleem. Nu ſteigſchus pee ratteem; jo ja treſcho reiſi ſwiłpo jeh iħwana, tad jaw faħl eet un ja paſchā laiķā ſawōs rattōs ne efi eefehdees — tad ar

ſiſchu žittā ĝrahmatā; jo jums papreeħſch ĝriħbu iſteikt muħſu zeħlu no W. hlawas (fur pirmo Eſtenbahni dabbu-juſchi redſeht) libdſ Salzbrunnēi. Deemiſcheħl mums tē par dauds ſliķs weħtrains leetus laiķs. No leeleeem kaš-neem nahł auſkſis un tohti weħſ weħſch, un wakar un ſcho riħť bij til weħſ, ka pee awota redſejam daħdu funģu ar laħrſchu kaſchoku ſtaģaģam. Tālabbaħd ire man-nim tē itt labbi ne eet ar weffelibu; turprettiħ mammai ehtraĩ meitai, kaš manim libdſ ir, tas awota uhdēns, kaš wiħnai jaħſerx ar kaſu peena ſubkalahm fajaukta, itt labbi darra.

Weħlawas maſā Prubſchu pilſatinā kaħda puſsſtunda bij jaģaida, piħms pa diħkes-zeħlu kā ar weħja ſpāħre-neem atſtreħje leelee uggunš-ratti (Łokomotive) ſchāħl-

Deewu! — paleģzi ſtahwoħt un ſlattees kā ta leela ĝarra rattu riħde (Ĥensbergā bij wairak kā 20 leelu fareetu) ſchāħtdama aiħſkreen! Tadeħl jaſkreen pee ratteem. Bet nu kurevōs eefahpſi? Wiſſi ĝan iſkattahš weenadi, bet ir treijadi. Imā ſchēħrā brauz tiħkai waldineeki un augſti funģi, Ĥrā mums bij ĝabrauz, Miſchā brauz ſem-mas ſabrtas kaudiš. Peeſtreħjiš pee weem rattu dur-mim un eefattijerš — tē jaw piħs, — pee ehtra, woi peeħta, feħta — arri piħni ratti. Geſfattijerš žittōs — tē ĝan ruħmes, bet tabdi reiſneeki ar kureem ne paħiltu wiſſu natti koħpā braukt. Weidſohť dabbuģam tuħſchu fareeti, eefahpam un eefehdamees ar ſawu meitu, pree-ģadamees par teem ĝreſneem, daħrģeem ratteem un miħl-ſteem 4 Soħpahm, fur warri til brauģi un lepni ſehdeħt, kā pats leelaſais Barons ſawas weeſu-iſtabas Soħpā. Žiħfo eefehduſchees un karſiħs ſweedruš ſlanģijuſchi, at-ſkreen wehl 4 baģgatas Pohlu žeeniģas maħtes un pree-ſenes un wehl weens itt jauns laulabts paħriš (Wahģ-ſemneeki) un apſehſtābs mums blaħkam. Jo iſktrā la-reetē warri 8 reiſneeki brauģi ſehdeħt; 5 kaħdas fareetes ir koħpā ſaħktas par weeneem leeleeem ĝarreem rat-teem, un 10 libdſ 20 kaħdu leelu rattu, weeni pee oh-treem peeħbedeti, toħp wiłkti no teem maħtiģeem ug-ģunš-ratteem, kaš ar ſchāħm 50 woi 100 ka-reetehm fur kaħdi 400–800 žiłweki eefehduſchees un ar teem leeleeem ratteem, fur wiſſu reiſneeku žella-leetas eepaħtatas, — til ahtri ſkreen, ka 5 ir 6 juddſes par 1 ſtundu noſkreen. Treſcho reiſi ſwiłpojuſe, maſchine faħl wiłkt leelo ĝarreu rattu riħdi, maħtiqi ſchāħtdama un tā ſfann itt kā ar warrenu buſi ſanfu: Uſch! Uſch! — Geſahloħť paħſ ſeħundu eet pamaſ —

tad jo abtri fəmahz Ufch! Ufch! Ufch! un nu jaw eet vils riffschös, tad itt abtri Ufch! Ufch! Ufch! un nu fkreem mafchine un garra rattu rinde til abtri, ka kohfus, ehkas un leetas, kas pee pafcha zekka mallas stabw, knappi warr pafcht, labdas winnas irr, un tiffat tabs leetas kas stabw tabliki no zekka, warr flaidrei redseht. It pabri werstu stabw zekka fargš, nakti ar baltu jeb farkanu wehlfuturi, kas roh'u pee zepures turredams gaida, kamehr garra rattu rinde garram fšrebjufe, un pee laika finnu dohd, kad labda rattu rinde prettiar nabl jeb kahds laweklis gaddijees. Gandribs it wufš stundas laika (2 jeb 3 juhdies nofšrebjis) irr ftaiones nammi, fur 5 jeb 10 ja dandi 1š minutes apturr, kamehr mafchine arkal uhdnei eeleij, jeb alminu ohgles (ohaku rattos) eeleef, jeb reiŋneeki fo uškohch woi zitti reiŋneeki tē valeef, atkal zitti no jauna peenabl flabr. Ar tabdu leetu fšreeschannu nu 86½ juhdies no Kēnsbergas libds Berlīnei nofšrebjam par 14¼ stundu. Gabje branqi, tomehr bij fchehl, ka til dandi fannffeem zeemeem, leeleem un mafcem pilfasteem garram fšrebjufchi un ne zil ne dabbujufchi no reem redseht. Mariasburgas wezzu Prubfchu brunne-neetu meiftera leela fšwira un tohti baggati un fannkfi taifita wils gan stabw pee pafcha zekka un tē bubtu wiffu deenu fo fšattitees, tāpat arri pee Dirfchawas pabr Weiffes leelupes plattu eeleiju Gifenabane eet pa dšelles tittu, warrubt labdas werštes garru un til bribniŋŋkiki fšunŋitigi taifitu, ka meifteri no fšweŋcham femmebm amabl fcho tittu redseht un ne warr isbrihnoees par winna garrunu, augstumu un fmaltnumu, itt kā gaisfa fšahwedamu. Frankpurtes pilfatu ar 30 tubft. zilweleem un arri leelo Kēnsbergas pilfatu ar 80 tubft. zilw. tiffai no abrupfes dabbujufchi redseht. Peektdeenas rihtā wulftēn 5½ eefšrebjam Berlīnes tohti leelā Bahnopē, fur bes muhsu ratteem jaw fšahweja labds fints zittu rattu gan preefšch reisneefceem, gan preefšch prezes wefchanaš, gan atkal pulks ugginis-rattu (mafchine, Lokomotiwu), jo tur labdas 4 woi 5 reisēs par deenu nabl un eet leelas rattu rindes. Zebfchu til agri no rihta tur preefšrebjam, tad tur jaw gaidija bes fšanas daufš puhmannu fareetes. Itt abtri dabbujufchi fawas leetas ar puhmanni par 20 kapeikeem nobraujan labdas 3—4 werštes fawā kohrtelē pafchā jankafā Berlīnes eelā, kas ar 4 leepu kohfu rindehm apfšahdita. Tē labdā leelā 4 tabfchu nammā par 2 dahdereem par deenu dabbujan 2 tohti lepnas iftabas, isgrefnotas ar fšbda tapeetehm, marmora alminu un apfšeltiteem galdeem, leeleem baggati apfšeltiteem fšwegeleem un wiffas iftabu leetas til lepnas, kā Zelgawā wifšbaggatata lūnga iftabas ne effam redsejufchi. Tē paliffkam 5 deenas, bet tiffai to wifomafaku Berlīnes daku un ne pufši no

winnas bribnimeem ne effam redsejufchi, jo Berlīne, ar 450 tubft. zilw. irr labds lepus, grefnis un fmuks pilfats, un tur til dandi fo fšunŋtu leetu mallu mallās, ka dandi neddelās tur ne warretu beigt fšattitees — til leyni tee nammi, til baggatas, fšunŋtigas un daifchdaŋchadas tabs leetas un prezes, kas falitras pee iffatras bohtes leeleem lohgeem. Ja nu labdā bohtē wehl ee-eeŋim eefšchā, tad azzis toby tibri apmahaitas no tabs leelas baggatibas un no ta jankuma, kas labdā leelā bohtē azzim rabdachs. Ar fawu meitu eegabjam labdā bohtē fur itt wiffu warr dabbuht, kas pee feewiŋŋŋku apgebrebja wajaga. Leelā 3 woi 4 tabfchu fšwira nammā irr weena weeniga bohte, baggati ar leeleem fšwegeleem, glabfchu juntu un selta lihstehm isgrefnota un baggatas, ar dahrgadm teydekekehm apfšlabtas treppes wadda no weenas tabfchās us ohtu un fchi leelā bohtē, ja ma f labdi 50 bohtes fchi un bohtes mameles, kas azzimkifi labda, fo ween praŋfa un ne apnibft rabdibt 10 ir wairaf fortes no iffatras leetas, fo grihb wirtt. Tē labdas 4 stundas kawejuŋŋchēs un daifchu graffi tebrejufchi, gabjam zittā tilwat lepnā leelā bohtē, fur itt wiffu, kas ween wajaga pee wibrifchku apgebrebja, no sekkehm libds par zepurei, dabnu gattawu, jeb arri warr apfštelcht un 24 stundu laika ušchubtu warr dabbuht. Tē atkal labdas stundas bij jakawejahs, pirmš dabbujan wirtt, kas wajaga; ja labdā leelā zekka un lepnā Berlīne gohdigi grihb fšagabt. Keelus nekabduš gan ne wirtkam, apfšam un dahregi gan arri ne bij jamakfa, tomehr rubli isfchlibht kā dubli labdā fšweŋchā weetā un labdā zekka. Bet nu fcho reiŋt buhs deefgan, jebfchu deefgan wehl fo fšahfibt. Lai Deews Kungs Zehs miŋkā tebwufemmē fchegliki farga un wadda un jams dohd labbaku feena laiku ne kā fchē fchinnis kalnōš, fur libst un lihst un no-plants feens jaw fahf puht. Berlīne bij labs un karšts laifs, arri no Berlīnes us Potsdami (4 juhdies) brauzht redseju rudfus jaw labbi dšeltēnus ir meefchus wahrpās, bet tē muhsu kalnōš, jebfchu fchi weeta stabw wehl wairaf us deenas widdus pufši ne kā Berlīne, tē rudfi, meefchi, auŋas re. re. re. jebfchu tohti baggati augufchi, nebubt naw wairaf eenahufchēs, ne kā pee mums Kurfemmē tee taggad warr buht. Dfšhwojeet weffeli. No firds

Zufu draugs

Schulz.

Leopardis.

Lauwa un lihgeris irr breeŋnigi fšwehri fšltās femmēs. Tifpat plehfišs irr Leopardis (arri no fakku flakfas), kam dšeltana fšpalwa, kas ar appa-

fahm melnahm plekkeh m smukki israibota, un stalts augums. Mutte tam leela un resnā galwā breefmigās azzis, gandrihs kā lauwei; tas lohti schigls un pahrleekam leels. Leelaku Leopardu sorti faju arri par panteri jeb pardeli, un schis ir tas, no ka Praweets Jeremias (13, 23) fakka: „Warrig weens Mohru wihrs fawu ahdu pahrwehst, jeb weens pardelis fawus raibumus?“ Leopardis us-turras wišwairak meschōs un kalnainās weetas. Leopardis gluhu fleppeni us fawu laupijumu, bet tas arri skrēij tam pakkaf, un retti kahds lohpinšch ismuhl no winna breefmigeem naggeem. Muamedanereem winna tizziba aisleeds mescha putnu jeb lohpu ehst, kas noschauts; jo tee turr par nesfaidru tahdu galku no ka affinis naw istezejuschas; tapēh; tee nemm zittus swehrus kam eemahza meddischanu, ar kureem meddijumu warr dsihwu dabuht rohkās, un tad to nokauj, lai affinis istekk. Tā tad nu darra arri ar Leopardi, ko, kad tas wehl jauns, eemahza gazelles kert. Meddineeks jeb gehgeris usleek swehram apauschus pahr azzim un nemm to lihds us fawu sirgu. Meddineeks gazelli eerandsijis, nonemm swehram apauschus, un schis nu leen prett meddijumu, lezz tam wišū un israuj tam azzis. Ja tam ar lehzeenu missahs, tad tas kaunedamees lihšch atpakkaf pee meddineeka. Leopardis rohdahs Zubdu semmē, Jardanas uppes tuwumā, un arri pa Libbanas kalneem. Kahdu deen tur notikke tā: Kahda preestera dehs walkarā zaur krahmeem us mahjahm eedams, eerandsija Leopardi. Swehrs skrēhje jaunekkam teescham pretti, bet schim wehl bija laika, pirms swehrs tam buhtu warreis wišū tapf, ar plinti schaut — un schahweens eedsinne swehram lohdi paschā peerē. Bet tilko tas bija noschauts, jaw ohtrs swehrs lehze jaunekkam pretti. Schis pa-

nehme fawu garru nasi, kas tam karrajahs fahnis, — us kurra swehrs lehdamā usduhras un bija nobeigts. Jesbihjees jauneklis nasi pamette swehra wehderā un steidsjahs prohjam. Tilko winsch kahdus simts sohlus bij aiēgahjis, — raug — te atkal treschais swehrs klahst. Jaunekkam nekās wairs ne bij kā nepeelahdeta plinte ween. Ar scho nu, gandrihs bes zerribas, tas turrejahs swehram prettim un sadraggaja tam peeri ar bisses waigu. Bet nu arri plinte bija puscham, un jauneklis bes kaut kahdeem eerohscheem. Tā winsch pahrnahze mahjās. Tehws un mahte drihs mannija, ka ar dehlu breefmigās leetas notikkuschas, un kad winsch teem bija wišur isstahstijis, tee ohtrā rihtā nogahje un teem nokauteem swehreem ahdas nodihraja. Bet dehs tai paschā deenā apstirge un treschā deenā nomirre no tahm breefmigahm isbailehm.

H. K—ll.

Tahs mihklas usminneschana kas 28tā Nri.

Kurfemmei, jo tur lihds 500 Kehninu, kā jaw Awischu 14tā Nri lassijam.

Sluddinaschanas.

Leepajā, Eduarda Heilmunda bobtē, warr dabuht par to lehtako maksu to pasistamu sorti Sweedru dselses ar te stempeli W. W. $1\frac{3}{4}$ lihds $2\frac{1}{2}$ zollu plattumā, un ischerrantiqu dselē $\frac{1}{2}$ lihds $3\frac{1}{2}$ □zollu resnumā, — tapat ir wišas sortes Sibrias stangu un ritenu-dselses. 1

Wišadus rijas-sectus warr dabuht Jelgawā passtes eelā Nr. 10 pee addatu-taistaja 2

Bonzeta.

B r i h w d r i k k e h t.

No juhrmallas-gubernements augstas waldischanas pusses: Collegienrath G. Blaesē, Jersor. Jelgawā, tal 19. Subst 1860.

No. 121.